

Vyučovací metody

Jana Příhonská

Vyučovací metody jsou didaktickým prostředkem, jehož prostřednictvím lze formovat osobnost žáka ve smyslu výchovně vzdělávacích cílů. Metody je možno dělit z různých hledisek

Při výběru metody si učitel musí uvědomit

- Jaké vyučovací metody jsou mu k dispozici
- K jakým účelům má každá z metod sloužit
- Jaké jsou slabiny a přednosti těchto metod
- Jak každou z nich využívat v praxi

Pedagogický slovník: Průcha-Valterová-Mareš

- Postup, cesta, způsob vyučování (řec. METHODOS)
- Charakterizuje činnost učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených cílů

Klasifikace metod dle různých hledisek

➤ Podle fází vyučovacího procesu

- Utváření
 - Upevňování
 - Prověřování vědomostí
-

- Motivační
- Výkladové
- Procvičovací
- Opakovací

➤ Podle způsobu výuky

- Slovní
- Názorné
- Praktické

➤ Podle **charakteru specifické činnosti** – metody uplatňované v jednotlivých předmětech

➤ Podle **způsobu interakce** mezi učitelem a žákem

- Frontální
- Skupinové
- Individuální

Metody výuky ve vztahu k rozvíjení tvořivosti

➤ **aspekt didaktický** - z hlediska poznání a typu poznatků

- metody slovní
- metody názorně demonstrační
- metody praktické: žákovské laboratoře

➤ **aspekt psychologický** - z hlediska aktivity a samostatnosti žáků

- metody sdělovací
- metody samostatné práce žáků
- metody badatelské, výzkumné

➤ **aspekt logický** - z hlediska myšlenkových operací

- postup srovnávací
- postup induktivní
- postup deduktivní
- postup analyticko-syntetický

➤ **aspekt procesuální** - z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu

- metody motivační
- metody fixační
- metody diagnostické
- metody aplikační

Z pohledu rozvíjení tvořivosti žáků ve vyučovacím procesu hrají významnou roli metody aktivizující. Podstatou aktivizujících metod je plánování a organizace vyučovací činnosti žáků tak, aby k plnění výchovně vzdělávacích cílů docházelo prostřednictvím vlastní poznávací činnosti žáků. Hlavním rysem samostatné poznávací činnosti žáků je *řešení problémů*.

VÝKLAD

Výhody

- vhodný způsob vysvětlování
- vedení na úrovni odpovídající znalostem třídy (na rozdíl od knihy)
- nadchnutí pro věc
- nenáročný na přípravu a pomůcky
- rychlá metoda seznamování s učební látkou
- osobnější metoda než metoda písemná

Nevýhody

- stejné tempo pro všechny žáky
- začínající učitel postupuje rychle
- neexistuje zpětná vazba
- nebezpečí nudného výkladu
- není aktivní zapojení žáků do hodiny
- nutnost dodatečného zjišťování porozumění
- kratší soustředění žáků
- předpoklad ukázněných žáků
- žáci nemají příležitost využít naučených znalostí

UMĚNÍ VYSVĚTLOVAT

- logické uspořádání, sdělování podstatných informací
- postavené na znalostech posluchačů – zjednodušování
- přizpůsobení posluchačům i za cenu vynechání podstatných faktů
- přesvědčivost a trpělivost ve vysvětlování

ke shrnutí vysvětlení – využití **meotaru**

výhody

- průsvitky připravené předem
- uchování na delší dobu
- možnost zasahovat do jejich obsahu
- složité nákresy předem připravené
- kombinování jednotlivých slidů, postupné odhalování

POSTUPY VYUČOVÁNÍ

- analytický
- syntetický
- induktivní
- deduktivní

DEDUKTIVNÍ (PŘÍMÁ) VÝUKA

Struktura hodiny

ÚVOD	BUDOVÁNÍ VÝZNAMU	POUŽITÍ/APLIKACE
Uvedení nového pojmu nebo generalizace	Učitel vysvětluje, předvádí	Procvičování a hodnocení úrovně dosažení cílů

7 prvků deduktivní výuky:

- úvod (zahájení)
- cíle, záměr
- kontrola pochopení
- předávání informací a předvedení dovedností (budování významu)
- řízené cvičení) použití, aplikace a průběžná diagnostika)
- zjištění získaných znalostí a dovedností (ověření dosažených cílů)
- samostatné procvičování, individuální pomoc podle potřeby

INDUKTIVNÍ HODINA

ÚVOD	BUDOVÁNÍ VÝZNAMU	POUŽITÍ/APLIKACE
Badatelské činnosti související s pojmem nebo generalizací	Žáci objevují pojem nebo generalizují	Učební činnosti, které ověří/potvrdí pojem nebo generalizaci + hodnocení úrovně ovládnutí cílů

SOCIÁLNÍ FORMA VYUČOVÁNÍ

- učitel působí spíše jako zprostředkovatel, moderátor
- učitel nepředává veškeré informace
- žáci se učí společně – malé skupinky

Výhoda

- přirozenost vrstevnické výuky
- skupinové projekty (umožnění sociálního učení)